

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

זריקה מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע

(צ"ו א') **משנה:** (הזורק) מרשות היחיד לרשות הרבים באמצע - רבי עקיבא מחייב. וחכמים פוטרין.
(צ"ז א') ושקיל וטרי במאי פליגי (האם רק למטה מעשרה, בשאלה אם קלוטה כמי שהונחה. או רק למעלה מעשרה, אם ילפינן זורק ממושיט שחייבו גם מעל עשרה).

אמר רב חלקיה בר טובי: תוך שלושה (טפחים מקרקע רשות הרבים), דברי הכל חייב (שנחשב תוך שלושה כמונח שם אע"פ שבפועל לא נח, ויש בזריקה זו הוצאה). למעלה מעשרה, דברי הכל פטור. משלושה ועד עשרה, באנו למחלוקת רבי עקיבא ורבנן (אם אמרינן קלוטה כמי שהונחה, ויש כאן הוצאה). **ותניא** נמי הכי (כרב חלקיה).
(ומסיק) כל פחות משלושה כלבוד דמי, הלכתא גמירי לה (הלכה למשה מסיני).

גרסינן להלן בפרקין (ק' א'):

אמר רבא: (גם) תוך שלושה לרבנן (הסוברים קלוטה אינה כמי שהונחה) צריך הנחה על גבי משהו (ולא תימא מודו רבנן בתוך ג', שגם קלוטה נחשבת כמי שהונחה). ואע"ג דסופו לנוח, לא אמרינן דכמאן דנח דמי.

שיטות הראשונים

הזורק חפץ בתוך שלושה לקרקע: הלכה כחכמים, שאע"פ שעבר החפץ באוויר רה"ר, לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה, ופטור. דעת רבינו חננאל ורמב"ן¹ שהלכה כרב חלקיה, שדווקא מעל שלושה פטור. אבל בתוך שלושה נחשב כמונח. ודעת רי"ף, רמב"ם², רשב"א ורא"ש³, שגם בתוך שלושה פטור, כדעת רבא, ודלא כרב חלקיה³. וכן פסק השו"ע⁴.

1. וז"ל רבינו חננאל: וסוגיין דשמעתין, אסור לזרוק מרשות היחיד לרשות הרבים באמצע בתוך ג' לדברי הכל. ואם זרק, חייב חטאת. ואע"ג דאמר רבא לקמן (ק' א') בתוך שלושה לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו, ובהמוציא יין (פ' א') אוקימנן בזורק, מכלל שאם לא נח אפילו ע"ג משהו לא מחייבי רבנן, הא דרב חלקיה בר טובי עדיפא, דתניא כוותיה בהדיא וכו'.

2. הרמב"ם כתב: "אבל אם עבר בפחות משלושה סמוך לארץ ונח על גבי משהו (אבל לרב חלקיה בתוך שלושה אין צריך הנחה) - אף על פי שנעקר או נתגלגל ויצא החפץ לרשות היחיד האחרת, הרי הוא כמי שנשאר עומד ברשות הרבים, ולפיכך חייב". וב"ד פשוטה' כתב שלדעת הרמב"ם שתי דרשות נפרדות הן: (א) שהחפץ יהא נח. (ב) שיתייחס למקום ארבעה על ארבעה. וכל שהוא בתוך שלושה לקרקע, מתייחס לקרקע. עיי"ש.

3. הרי"ף והרא"ש בעירובין (צ"ז ב') בסוגיא של היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו, פסקו כרבי יהודה שאם הכותל אינו משופע, כל זמן שלא הגיע לארץ, גוללו אצלו. וסוברים כמש"כ הרשב"א (שבת צ"ז א') בשם רב האי גאון, דאף דקאמר בגמרא תניא כוותיה דרב חלקיה, מברייתא הראשונה משמע דלא כוותיה. וסוגית הגמרא בעירובין משמע דנקטה לדינא כמסקנת רבא דכולה מתניתין דהתם רבי יהודה (וכן בדף ק' ב', פסק כרבא).

4. או"ח שנבב. שאפילו תוך שלושה טפחים לארץ, גוללו אצלו. ובביאור הגר"א חלק על זה, וכתב שלא נראה כן להלכה, דאנן קיי"ל כרב חלקיה בר טובי דתוך שלושה כולי עלמא לא פליגי דחייב. וכדעת רבינו חננאל ורמב"ן. וראה ביה"ל (שם) ד"ה גוללו אצלו. וראה תוספות עירובין צ"ח ב' (ד"ה נימא) הסוברים דרבא ורב חלקיה לא פליגי, ורבא מייירי שבא החפץ מלמעלה מג' למטה לתוך ג', ור' חלקיה מייירי שהיה החפץ תוך ג' משיצא מתחת ידו, להכי חשיב כמונח. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יג, טז). רמב"ן (צ"ז א', ד"ה הא דתניא).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הוצאה מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים: דעת הרמב"ן, רשב"א, ריטב"א, ור"ן, שהמוציא מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים, פטור אבל אסור מדרבנן. **ותוספות** סוברים שחייב כדין המושיט מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים. וכן מתבאר מדברי המאירי, שחייב מיהא מצד מעביר ד' אמות ברשות הרבים.⁵

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שמו)

א. מן התורה אינו חייב אלא במוציא, ומכניס, וזורק, ומושיט מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד...

הזורק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע

(צ"א א') **תנו רבנן:** (הזורק חפץ) מרשות הרבים לרשות הרבים, ורשות היחיד באמצע - (4) רבי מחייב (משום הכנסה והוצאה). (2) וחכמים פוטרין (כי לא נח ברשות היחיד).

רב ושמואל דאמרי תרויהו: לא חייב רבי אלא ברשות היחיד מקורה, דאמרינן ביתא כמאן דמליא דמי (וחפץ העובר בו נחשב כמונח). אבל שאינו מקורה לא.

(צ"א ב') **תנו רבנן:** הזורק מרשות הרבים לרשות הרבים, ורשות היחיד באמצע, (אם עבר בשתי רשויות הרבים יחד) ארבע אמות, חייב. פחות מארבע אמות (אזי אפילו אם בצירוף עם רשות היחיד עבר ד' אמות), פטור.

(צ"ח א') מאי קמ"ל? הא קא משמע לן רשויות מצטרפות (רשות הרבים זו, עם רשות הרבים זו), ודלא אמרינן קלוטה כמה שהונחה.

שיטות הראשונים

הזורק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע: פסקו רמב"ם ורי"א כחכמים, שפטור.⁶

רשויות מצטרפות: פסק הרמב"ם שרשויות מצטרפות, ולכן אם מעביר ארבע אמות ברה"ר זו, עם רה"ר השניה, חייב, מפני שלא נח החפץ ברשות שביניהן.⁷

5. כתב המאירי (על מה שאמרה הגמרא בסוכה, שאין נטילת לולב בשבת שמא יעבירו ד' אמות ברשות הרבים, ומדוע לא נקטה שמא יוציאנו מרשות היחיד לרשות הרבים) "...שעיקר הגזרה היא בהוצאה מרשות היחיד שלו והכנסה לרשות היחיד של בקי דרך רשות הרבים, וכיון שאינו מניחה ברשות הרבים אין כאן לא חיוב הוצאה ולא חיוב הכנסה, **אלא חיוב העברה**. ואע"פ שחיוב העברה צריך הנחה ועקירה מאחר שעקר מרשות היחיד זו והניח לרשות היחיד זו והעביר ארבע אמות בין זו לזו חייב". מקורות - תוספות (עירובין ל"ג א', ד"ה והא אי בעי). רשב"א (עירובין ל"ג א', ד"ה והא דתניא). רמב"ן (הו"ד ברשב"א). מאירי (סוכה, פרק לולב וערבה, מ"ב ב', ד"ה שאלו בסוגיא).

6. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יג, טז). ריא"ז (הל' א, סעי' ב).

7. אמנם צ"ב שכן במחלוקת רבי יוסי ותנא קמא, לעיל פ' א', גבי המוציא חצי גרוגרת, וחזר והוציא חצי גרוגרת, פסק כרבי יוסי, שאין רשויות מצטרפות. וראה להלן בשם הרשב"א.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ולעיל, פרק המוציא יין, פ' א', נחלקו תנאים בהוציא חצי גרוגרת, וחזר והוציא חצי גרוגרת. ואמר רבי יוסי, אף בהעלם אחד, לשתי רשויות, פטור, דאין רשויות מצטרפות. וכתב רש"י שסוגייתנו סוברת שרשויות מצטרפות, ודלא כרבי יוסי. ודעת הרשב"א שאף רבי יוסי מחייב כאן, דלא שייכי (הסוגיות) אהדדי; דהתם במוציא חצי זית וחזר והוציא חצי זית (שעשה שתי פעולות הוצאה נפרדות), הלכך דינא הוא דלא יצטרפו, אלא כשתי הוצאות מוחלקות לגמרי הן. אבל הכא דבזריקה אחת (שעשה פעולה אחת של הוצאה), דינא הוא שיצטרפו.

נתכוון לזרוק שמונה אמות וזרק ארבע, ולהיפך

(צ"ז ב') (אמרינו) פשיטא נתכוון לזרוק שמונה (אמות ברשות הרבים) וזרק ארבע, הרי כתב "שמ" מ"שמעון" (וברור שחייב כבר בכתיבת "שמ"). נתכוון לזרוק ארבע, וזרק שמונה, מהו? מי אמרינן הא אפיק ליה. או דילמא היכא דבעי הא לא נח (ולא התקיימה מחשבתו).

(ומקשה) ולא היונו דאמר ליה רבינא לרב אשי (לעיל בגמרא, לגבי הזורק מרשות היחיד לרשות היחיד ועבר ארבע אמות ברשות הרבים, דסלקא דעתין מחייב היה רבי יהודה שתיים, והקשה רבינא הרי לא התקיימה מחשבתו), ואמר ליה: באומר כל מקום שתמצא תנוח (ובלאו הכי פטור, אלא אם כן נחה במקום מחשבתו. וגם כאן, בשני האופנים ייפטר)?!

ודקאמרת (לגבי שמונה וזרק ארבע) הרי כתב שמ משמעון, מי דמי? התם כמה דלא כתיב "שמ", לא מכתוב ליה "שמעון" (וב"שמ", התקיימה מחשבתו). הכא כמה דלא זריק ארבע (ונח בסוף ארבע), לא מיזדרקי ליה תמני (בתמיהה)?!

שיטות הראשונים

לא נתקיימה מחשבתו: לפי גירסת רב האי גאון, רש"י ותוספות (והיא גירסתנו), תחילה פשיטא לש"ס לחייב בהתכוון לזרוק שמונה וזרק ארבע, ולבסוף מסיק לפטור⁸. **והרמב"ם ורשב"א** מבארים (ע"פ גירסא שונה) שבנתכוון לזרוק שמונה וזרק ארבע, פשיטא שנחשב ככתב "שמ" מ"שמעון", וחייב⁹. והדיון, וכן המסקנה, רק ביחס לנתכוון לארבע וזרק שמונה¹⁰.

8. וכתב הרשב"א: ותימא בעיני קצת, שזו שיטה מחודשת כאן בתלמוד. דלאחר שאמר פשיטא לי הא אלא הא מבעיא לי, שיחלוק התלמוד אפילו באותה שהיתה פשוטה לשואל.

9. דכמה דלא זריק ארבע לא מזדריק תמניא, כלומר אי אפשר שתנוח בתמניא א"כ עברה בתוך ארבע.

10. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יג, כא). תוספות (צ"ז ב', ד"ה הרי כתב). רשב"א (ד"ה הא דאמרינן). רב האי גאון (הו"ד ברשב"א).